

KONSPEKT - SZKOLENIA nr 2

Tytuł warsztatów: Rozwój psychospołecznych kompetencji nauczyciela

Autorzy: dr Andrzej Chmiel, dr Iwona Krosny-Wekselberg

Czas trwania: 6 h lekcyjnych

Cel warsztatów:

Szkolenie pogłębia i rozwija refleksyjne, autoanalityczne podejście do podmiotowych, psychospołecznych kompetencji nauczycieli, szczególnie w obszarze świadomości własnych postaw oraz samoświadomości ich ekspresji komunikacyjnej.

Zagadnienia:

1. Cechy skutecznego nauczyciela – nauczyciela profesjonalisty
2. Konfrontacje ze stereotypem – stereotyp nauczyciela i zawodu w kontekście swojej postawy
3. Elementy wpływające na skuteczność działań – dyspozycja samoświadomości i refleksyjności
4. Autoanaliza własnych postaw – dyskusja grupowa
5. Nauczyciel opiekun studenta – modelowanie refleksyjności, samoświadomości zadań ze studentem

Metody i techniki:

Dyskusja moderowana, burza mózgu, mini wykład, praca w grupach, praca indywidualna

Pomoce dydaktyczne:

Arkusze pracy dla uczestnika szkolenia i/lub filmy edukacyjne, prezentacje (załącznik nr 1)

Literatura:

1. Berne E., *W co grają ludzie*, PWN, Warszawa 1997.
2. Gurycka A., *Błąd w wychowaniu*, WSiP, Warszawa 1990.
3. Hall E., Hall C., Horny G., *Nauczyciel wychowawca*, GWP, Gdańsk 2005.
4. Fober A., Mazlish E., *Jak mówić żeby dzieci się uczyły w domu i w szkole*, Media Rodzina, Poznań 2001.
5. Fontana D., *Psychologia dla nauczycieli*, Zys i S-ka, Poznań 1998.
6. Christopher C.J., *Nauczyciel – rodzic skuteczne porozumiewanie się*, GWP, Gdańsk 2004.

Opracowano rok 2011, aktualizacja 2014

POPRAZ PRAKTYKĘ
DO PROFESJONALIZMU

**Biuro Projektu *Poprzez praktykę do profesjonalizmu*
– nowa koncepcja praktyk studenckich i jej aplikacja**

ul. Wagonowa 9, pok. 36
53-609 Wrocław
email: praktykinauczycielskie@dsw.edu.pl
tel. 71 358 27 47
fax 71 358 27 57

www.praktykinauczycielskie.dsw.edu.pl

Program szkolenia w ramach projektu „Poprzez praktykę do profesjonalizmu – nowa koncepcja praktyk studenckich i jej aplikacja” /dzień drugi/

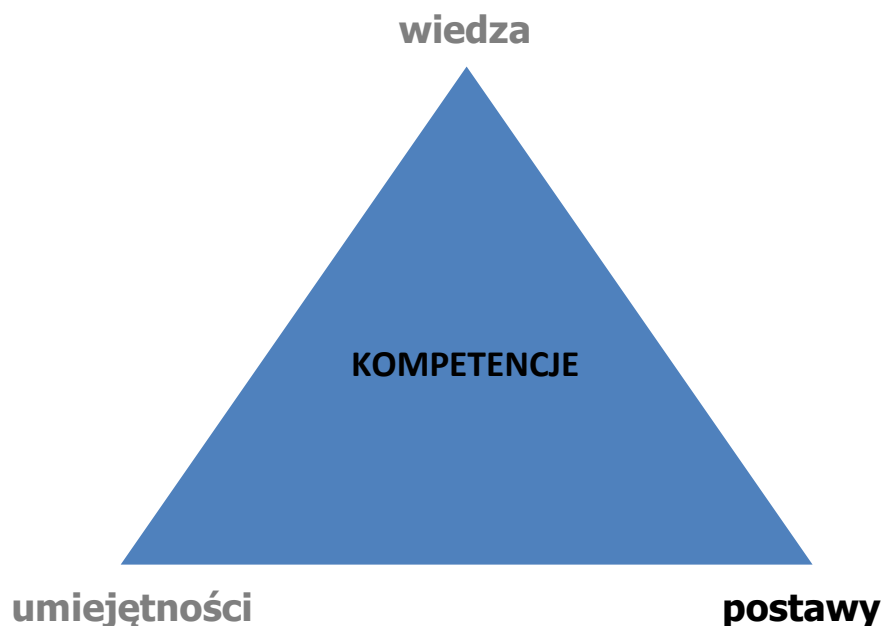
Nauczyciel w relacji, nauczyciel w komunikacji - samoświadomość, refleksyjność, otwartość.

GRUPA SZKOLONA:

Nauczyciele biorący udział w projekcie, przyszli *opiekunowie praktyk studenckich w placówce.*

ZAŁOŻENIA SZKOLENIA:

Edukacja nauczycieli tradycyjnie skupia się na rozwoju kompetencji w zakresie wiedzy i umiejętności zawodowych. Zarówno wyniki badań (por. A. Gurycka 1990), jak i obserwacje zachowań nauczycieli w codziennej praktyce wskazują na **kluczowe znaczenie postaw**, dlatego też nasze szkolenie zogniskowane będzie wokół tego pojęcia.

POPURZEZ PRAKTYKĘ
DO PROFESJONALIZMU

Biuro Projektu *Poprzez praktykę do profesjonalizmu*
– nowa koncepcja praktyk studenckich i jej aplikacja

ul. Wagonowa 9, pok. 36
53-609 Wrocław
email: praktykinauczycielskie@dsw.edu.pl
tel. 71 358 27 47
fax 71 358 27 57

www.praktykinauczycielskie.dsw.edu.pl

Student – praktykant uczy się poprzez obserwację, modeluje swoje zachowania w oparciu o pierwsze, bardzo ważne doświadczenie współuczestniczenia w procesie nauczania z doświadczonym praktykiem – „Opiekunem praktyk w placówce”.

Nauczyciel ten staje się wzorem (modelem) postaw wobec ucznia i innych Osób uczestniczących w procesie nauczania. **Umiejętność samoświadomego odniesienia się do siebie, jako Osoby w roli Nauczyciela**, to kluczowa dla budowania relacji z uczniem, ale także ze Studentem Praktykantem dyspozycja. Kolejną jest znajomość własnych preferencji komunikacyjnych, wyrażanych na poziomie słownym, jak i pozasłownym. Ponadto z perspektywy Opiekuna Praktyk ważna jest jeszcze trzecia dyspozycja - **zdolność przekazania Studentowi rezultatów własnych obserwacji** – tego, co działo się w relacji z grupą, ale też z konkretnym uczniem, jak to wpłynęło na przebieg zajęć /np. na tempo pracy, na dokonany wybór zadania itp./, jak to wpłynęło na samego nauczyciela /samoobserwacja, analiza własnych emocji, myśli -pomysłów/. Dyspozycja ta wymaga zatem wglądu w siebie i otwartości – udostępnienia, zwłaszcza w pierwszym okresie praktyk, bardzo osobistych obszarów związanych z doświadczaniem danej sytuacji tak, by Praktykant nauczył się analitycznego podejścia do siebie i podejmowanych działań. **Kontakt na tym pogłębionym poziomie między Praktykantem, a Opiekunem Praktyk w naszej ocenie stanowi nową i kluczową jakość, jaką wnosi projekt.** Ocena działań Praktykanta powinna również wynikać ze zdolności do autorefleksji – weryfikowanej w rozmowie o jego doświadczaniu konkretnej sytuacji i jego zdolności do samooceny, w tym samooceny adekwatności podejmowanych działań w kontekście relacji z grupą, czy indywidualnej relacji z uczniem.

Pogłębiając zdolność samoświadomego odniesienia do siebie, zwrócimy szczególną uwagę na postawy: do siebie, do innych: uczniów oraz dorosłych zaangażowanych w procesy dydaktyczno-wychowawcze, w tym szczególnie na związane z rolą nauczyciela stereotypy oraz na proces etykietowania ucznia w różnych formach i jego konsekwencje /z perspektywy nauczyciela, ucznia, rodziców/.

Istotnym kontekstem powyższych procesów oraz drugim równoległym obszarem naszego szkolenia będą style i formy komunikacji, a szczególnie świadomość własnych preferencji komunikacyjnych, wynikających z posiadanego typu psychologicznego i wiodącego stanu „ja.”

Szkolenie, z uwagi na ograniczony czas, traktujemy jako wskazanie kierunków, tropów do pogłębionej refleksji oraz do własnego samorozwoju i współpracy z podopiecznym na praktyce.

Jednocześnie deklarujemy możliwość pogłębienia najistotniejszych z zasygnalizowanych wątków w pracy warsztatowej, o ile będzie to życzeniem Osób z grupy oraz zarządzających projektem.

POPRZEZ PRAKTYKĘ
DO PROFESJONALIZMU

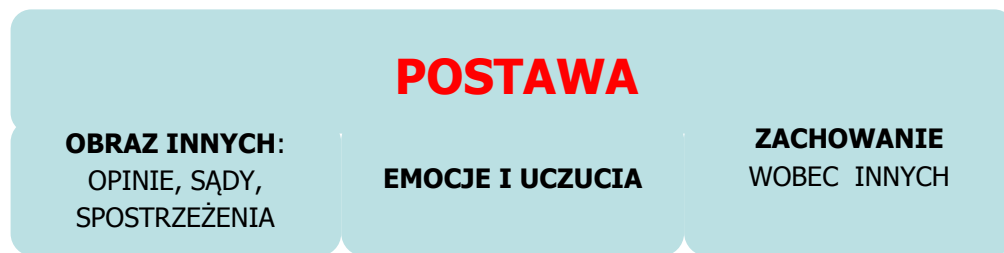
Biuro Projektu *Poprzez praktykę do profesjonalizmu*
– nowa koncepcja praktyk studenckich i jej aplikacja

ul. Wagonowa 9, pok. 36
53-609 Wrocław
email: praktykinauczycielskie@dsw.edu.pl
tel. 71 358 27 47
fax 71 358 27 57

www.praktykinauczycielskie.dsw.edu.pl

POSTAWA, CZYLI CO ? /mini wykład/

Zadania:

- Co wpływa na Twój obraz drugiego człowieka, ucznia?
- Od czego zależy to jak spostrzegasz innych (praca w grupach)?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Jakie emocje, uczucia generuje określony „obraz ucznia” - opisz jeden z takich „obrazów,” np. obraz ucznia trudnego, wraz z towarzyszącymi temu obrazowi emocjami?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- **Jak doświadczasz określonych emocji, uczuć ?**

(co dzieje się w kontekście przeżywanej emocji z Twoim oddechem, głosem, ciałem, myśleniem – podaj przynajmniej jeden przykład)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- **Co decyduje o tym jak się zachowujesz wobec uczniów? (praca w grupach)**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- **Który z wymienionych elementów, decydujących o Twoim zachowaniu wobec uczniów, uważasz za najważniejszy i dlaczego ?**

**Najważniejszym w mojej opinii jest:,
ponieważ.....**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

PYTANIE O „JA” !

Czy częścią Ciebie jest rola nauczyciela? Co jest jej treścią?

Zadanie: samoocena wybranych aspektów pracy nauczyciela – preferencje (opisz nad linią na kontinuum od -3 do +3 na ile lubisz np. oceniać, może to być 2.5 – raczej lubię, 0 – jest mi to obojętne, - 1.2 trochę nie lubię). W miejscach wykropkowanych dopisz trzy propozycje ważnych Twoim zdaniem aspektów tej pracy i przypisz im określoną wartość.

Na ile lubię: -3 zdecydowanie nie lubię lubię bardzo lubię +3

-pomagać _____

- karać _____

-oceniać _____

- inspirować _____

- wspierać _____

- nagradzać _____

- mieć władzę _____

- być podziwianym _____

-..... _____

-..... _____

-..... _____

Spójrz powyżej, określ dominującą tendencję i odpowiedz - czy pracując jako nauczyciel robisz to, co lubisz?

.....
.....
.....

Zastanów się i określ jak często w Twoim działaniu są obecne wskazane poniżej aspekty pracy nauczyciela:

/w miejsce kropek wpisz jedno z określeń - nigdy, rzadko, często, bardzo często/

- Konsultowanie trudniejszych przypadków z kolegami
- Informowanie uczniów o własnych emocjach, odczuciach
- Zachęcanie uczniów do samodzielności
- Współpraca z rodzicami
- Budowanie relacji w grupie uczniów
- Potrzeba żartu i zabawy
- Dodawanie otuchy tym, którzy sobie nie radzą
- Pytanie uczniów o zdanie
- Tworzenie warunków współpracy między uczniami
- Uczenie się od uczniów
- Korzystanie z literatury fachowej
- Udzielanie wskazówek w osobistych sprawach uczniów
- Realizowanie programu nauczania
- Robienie czegoś wspólnie z uczniami poza lekcjami
- Budowanie w uczniu szacunku do samego siebie
- Potrzeba bliższego poznania uczniów
- Starania, by dziecko stawało się coraz bardziej wrażliwe na piękno świata.....
- Uwaga na postawę dziecka w klasie
- Gotowość do zaakceptowania innego stylu życia i odmiennych wartości rodziców dziecka

W odniesieniu do którego aspektu roli nauczyciela odpowiedź była dla Ciebie trudna (dlaczego) ?

.....

.....

**POPRAZ PRAKTYKĘ
DO PROFESJONALIZMU**

**Biuro Projektu *Poprzez praktykę do profesjonalizmu*
– nowa koncepcja praktyk studenckich i jej aplikacja**

ul. Wagonowa 9, pok. 36
53-609 Wrocław
email: praktykinauczycielskie@dsw.edu.pl
tel. 71 358 27 47
fax 71 358 27 57

www.praktykinauczycielskie.dsw.edu.pl

- Refleksja nad wynikami w kontekście relacji „ ja” powinnościowe / „ja” realne

Co powoduje, że nie udaje Ci się, lub rzadko Ci się udaje realizowanie części z powyższych aspektów pracy nauczyciela?

.....

.....

.....

.....

.....

Jeśli nieobecne są niektóre z powyższych aspektów pracy nauczyciela w Twoim działaniu, to przyczyny tej nieobecności spoznaczasz jako kontrolowalne i zależne od Ciebie?

TAK

NIE

Jeśli NIE – to wskaż zewnętrzne ograniczenia :

.....

.....

.....

Co należałoby Twoim zdaniem zrobić, żeby realizowanie tych aspektów roli nauczyciela w codziennej praktyce było możliwe ?

.....

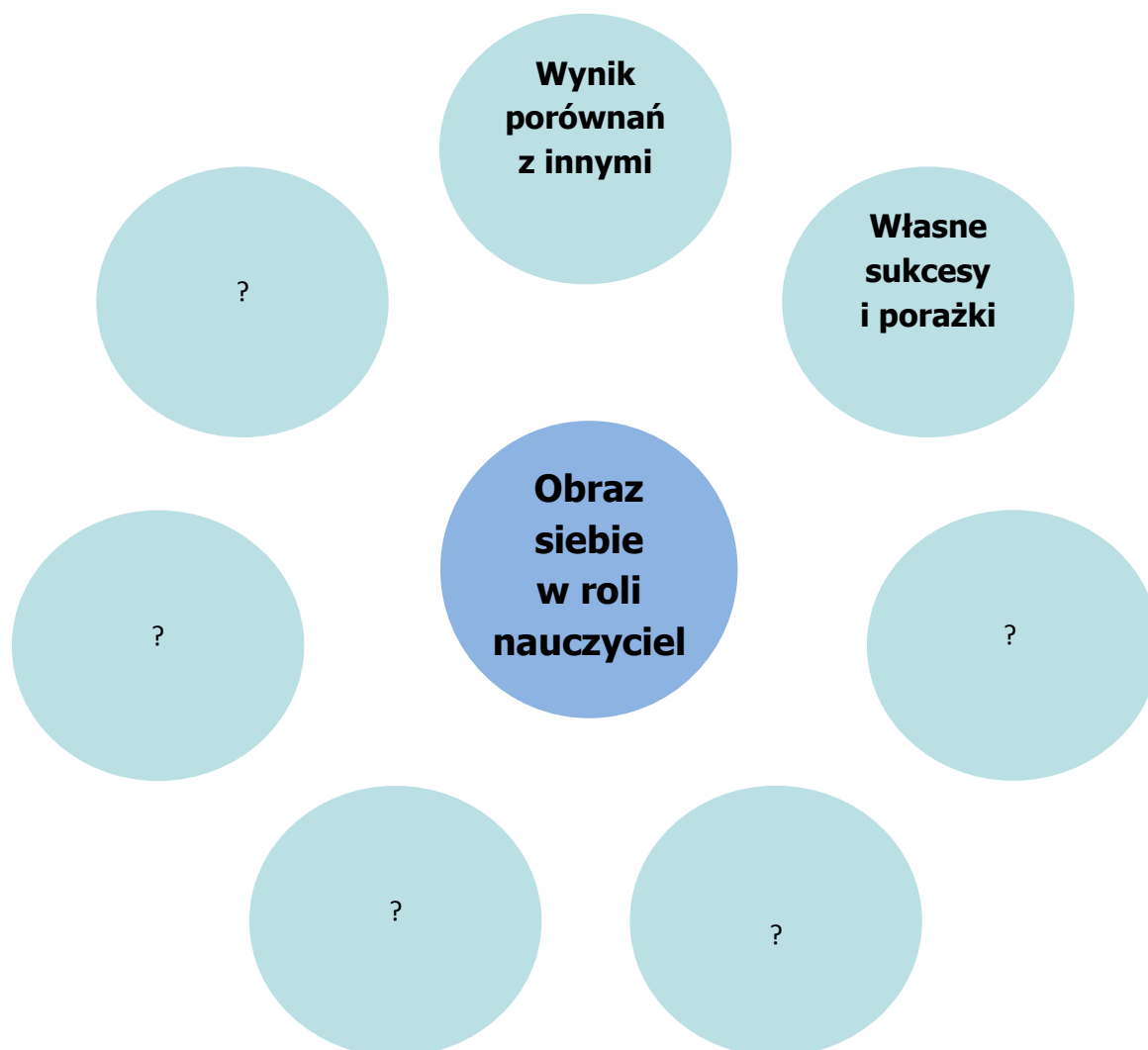
.....

.....

Zadania:

Co wpływa na obraz siebie w roli nauczyciela ?

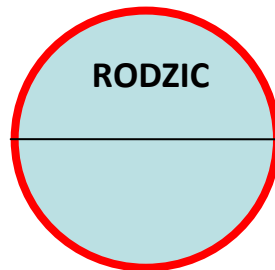
„Kim jestem w komunikacji ?” – mini wykład wprowadzający w teorię E. Berne’a.

Który z poniższych stanów „ja” w relacji z innymi preferuję ?

.....

- **Poniżej przykłady komunikatów słownych każdego stanu „ja” :**

.....
.....
.....
.....

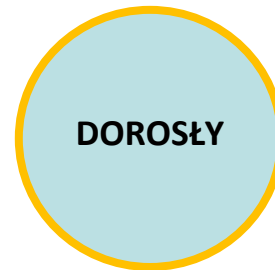

**Dlaczego nie robisz tego jak Ci
kazałem/am !**

Przestań wrzeszczeć !

**Będzie lepiej dla Ciebie pracować w
ciszy !**

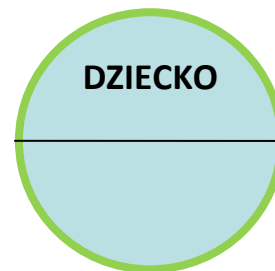
.....
.....
.....
.....

**Zastanów się, może pomysł o
którym mówię byłby dobrym
rozwiązaniem?**

**Hałas czasem pomaga, teraz
spróbujmy popracować w ciszy -
zobaczymy czy to nam pomoże ?**

.....
.....
.....
.....

**Zrobimy to razem, ale Ty
zaczynasz...**

**Nie tak głośno, co to będzie jeśli
Dyrektor usłyszy !**

Skrzeczycie jak papugi !

*Nauczyciel w relacji, nauczyciel w komunikacji - samoświadomość, refleksyjność, otwartość
/szkolenie psychologiczne/*

**Biuro Projektu *Poprzez praktykę do profesjonalizmu*
– nowa koncepcja praktyk studenckich i jej aplikacja**

ul. Wagonowa 9, pok. 36
53-609 Wrocław
email: praktykinauczycielskie@dsw.edu.pl
tel. 71 358 27 47
fax 71 358 27 57

www.praktykinauczycielskie.dsw.edu.pl

Proponowana literatura uzupełniająca:

Artykuły:

1. Bieńkowska A., *Bez kompetencji społecznych ani rusz*, [w:] Psychologia w szkole, 2007, nr 4.
2. Janowska J., *Po pierwsze akceptacja*, [w:] Psychologia w szkole, 2008, nr 3.
3. Rylka H., *Jak pracuje w szkole refleksyjny praktyk*, [w:] Psychologia w szkole, 2007, nr 1.
4. Trusz S., *Wyjść z koła samo potwierdzających się przepowiedni*, [w:] Psychologia w szkole, 2005, nr 3.

POPRZEZ PRAKTYKĘ
DO PROFESJONALIZMU

Biuro Projektu *Poprzez praktykę do profesjonalizmu*
– nowa koncepcja praktyk studenckich i jej aplikacja

ul. Wagonowa 9, pok. 36
53-609 Wrocław
email: praktykinauczycielskie@dsw.edu.pl
tel. 71 358 27 47
fax 71 358 27 57

www.praktykinauczycielskie.dsw.edu.pl

Załącznik nr 1

OPIS MATERIAŁÓW MULTIMEDIALNYCH (FILMY, PREZENTACJE)

Filmy edukacyjne

Rozwój psychospołecznych kompetencji nauczyciela – film 1

Nauczyciel w relacji, nauczyciel w komunikacji – samoświadomość, refleksyjność, otwartość cz. I

dr Iwona Krosny-Wekselberg

Pytanie, które powinno towarzyszyć refleksji pedagogicznej sprowadza się do twierdzenia: Co sprawia, że wiedza i umiejętności nie zawsze gwarantują powodzenie dydaktyczne i wychowawcze? Gdy wybieramy zawód, to mamy już jakoś ukształtowaną osobowość. Często również kandydaci do zawodu nauczyciela deklarują, że lubią dzieci, ale nie zawsze w praktyce to się potwierdza, bowiem zależy od tego jaką człowiek ma ogólną postawę do ludzi. W tym obszarze można wyróżnić trzy rodzaje postaw od których będzie zależało zachowanie nauczyciela w klasie i w relacji z uczniami, zwłaszcza w sytuacjach niekontrolowanych, np. stresu. Do postaw tych można zaliczyć: postawę „do ludzi” (nagradzające kontakty z innymi ukształtowały gotowość jednostki do pozytywnego reagowania na innych), postawę „od ludzi” czyli „innym nie należy ufać” (nauczyciel obojętny) oraz postawę „przeciw ludziom” (negatywne doświadczenia w relacji z innymi, którzy są postrzegani jako zagrażający, ograniczający, źli).

Rozwój psychospołecznych kompetencji nauczyciela – film 2

Refleksyjność i samoświadomość w komunikacji z rodzicem

dr Andrzej Chmiel

Do profesjonalnych kompetencji nauczyciela można zaliczyć także kompetencje menedżerskie (organizacja pracy, zarządzanie czasem) oraz kompetencje komunikacyjne czyli co i jak mówię, jak się poruszam itp. Znaczenie tych ostatnich w procesie edukacji dobrze obrazuje teoria E. Berna, który każde spotkanie definiuje jako transakcję komunikacyjną, w której dokonuje się wymiana informacji, całego spektrum zachowań. Komunikacja może być realizowana na trzech poziomach, które autor teorii określa jako poziom dorosłego (zrównoważony, refleksyjny, bez emocji, w relacji partnerskiej), poziom rodzica (krytycznego – pozycja władzy i dominacji oraz rodzica opiekuńczego – chęć opieki i troski), poziom dziecka (uległego – co skutkuje podporządkowaniem oraz dziecka spontanicznego – radosnego, naturalnego). Pytaniem, które powinien zadać

sobie nauczyciel jest pytanie o to, który stan „ja” jest mu najbliższy, do którego poziomu sięga najczęściej i dlaczego, bowiem częstotliwość używania określonego skryptu reżyseruje ekspresję komunikacyjną osoby.

Rozwój psychospołecznych kompetencji nauczyciela – film 3

Stereotyp roli nauczyciela – rola stereotypu w refleksyjnej praktyce

dr Andrzej Chmiel

Ważnym elementem w pracy nauczyciela jest świadomość funkcjonujących stereotypów, które powszechnie kojarzą się z charakteryzowaną profesją. Ankieta przeprowadzona na forum internetowym statystyczni.pl pokazuje, że najczęściej nauczyciele są postrzegani przez pryzmat następujących obrazów roli: nauczyciel bezradny (nie radzi sobie z uczniami), beznamiętny krzewiciel wiedzy (nastawiony wyłącznie na efekty), oryginał zapadający w pamięć (poprzez swój ubiór, zachowanie), sadysta psychiczny (sfrustrowany, „wyżywający się” na dzieciach) oraz nauczyciel z pasją (nastawiony na ciągłe doskonalenie się, dobrą relację z uczniami, wzajemne uczenie się od siebie). Ważne, aby rolę nauczyciela postrzegać jako wyzwanie do stawania się profesjonalistą, mając świadomość pułapek i zagrożeń, którymi obarczony jest zawód nauczyciela.

Rozwój psychospołecznych kompetencji nauczyciela – film 4

Nauczyciel w relacji, nauczyciel w komunikacji – samoświadomość, refleksyjność, otwartość cz. II

dr Iwona Krosny-Wekselberg

Struktura „ja” należy do centralnych części osobowości, na którą składa się tzw. „ja” realne oraz „ja” idealne (miara motywacji do działania i samooceny). Wpływa na jakość relacji interpersonalnych, tworzy się w procesie wychowania, pod wpływem osób znaczących i ich opinii na nasz temat, a następnie poprzez porównywanie siebie z innymi. Istotne są różne aspekty, które rzutują na postrzeganie siebie. Można wyróżnić następujące elementy kształtujące strukturę „ja” oraz na jej bazie relacje z innymi: błąd pierwszego wrażenia, potrzeby (poznawcze, więzi, samorealizacji ale też władzy, dominacji), stosunek do zadań (jaką nadajemy im wartość – im bardziej nam na czymś zależy, tym większe napięcie powstaje, skutkując często niepowodzeniem i poszukiwaniem w innych przyczyny porażki), poczucie własnej wartości (ważny jest stabilny, pozytywny obraz siebie, który pozwala koncentrować się na innych). Obraz „ja” wyznacza obszar i jakość funkcjonowania nauczyciela z uczniami.

**POPRAZ PRAKTYKĘ
DO PROFESJONALIZMU**

**Biuro Projektu *Poprzez praktykę do profesjonalizmu*
– nowa koncepcja praktyk studenckich i jej aplikacja**

ul. Wagonowa 9, pok. 36
53-609 Wrocław
email: praktykinauczycielskie@dsw.edu.pl
tel. 71 358 27 47
fax 71 358 27 57

www.praktykinauczycielskie.dsw.edu.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Dolnośląska Szkoła Wyższa
www.dsw.edu.pl

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Prezentacje

Rozwój psychospołecznych kompetencji nauczyciela – lekcja 1

Rozwój psychospołecznych kompetencji nauczyciela – lekcja 2

 **POPRZEZ PRAKTYKĘ
DO PROFESJONALIZMU**

**Biuro Projektu *Poprzez praktykę do profesjonalizmu*
– nowa koncepcja praktyk studenckich i jej aplikacja**

ul. Wagonowa 9, pok. 36
53-609 Wrocław
email: praktykinauczycielskie@dsw.edu.pl
tel. 71 358 27 47
fax 71 358 27 57

www.praktykinauczycielskie.dsw.edu.pl

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego